

Justis- og beredskapsdepartementet
Pb 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 11.04.2022
Deres ref: 22/2155-JAGL

Høring – midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina med rett til midlertidig kollektiv beskyttelse

1.

LO vil innledningsvis bemerke at det er gitt en særdeles kort høringsfrist på svært omfattende endringer. Den svært korte høringsfristen, og at det er påskeferie, har ikke gjort det mulig å forelegge saken verken for forbundene i LO, eller for LO-Sekretariatet som behandler og vedtar høringsuttalelser i LO.

Merknadene og LOs høringssvar sendes derfor med forbehold om senere godkjenning i LOs organ.

2.

Putin sitt brutale og hensynsløse angrep på Ukraina og den tragiske situasjonen det har medført for landet og sivilbefolkningen krever at Norge viser solidaritet og tar vare på de flyktingene som kommer til landet. Norge må gjøre alt det vi kan for å hjelpe Ukraina og for å gi Ukrainiske flyktinger en så god tilværelse som mulig, inkludert deltakelse i arbeidslivet.

Flyktingetilstrømmingen kommer i en situasjon der etterspørselen etter arbeidskraft har tatt seg opp, og flere virksomheter i enkelte bransjer melder om mangel på arbeidskraft. Samtidig er det mange som strever med å få fotfeste i arbeidslivet, bl.a. blant de nær 200 000 som er registrert med nedsatt arbeidsevne hos NAV og representert ved 65 000 langtidsarbeidsarbeidssøkere.

I flere innvandrertunge næringer har det gjennom flere år vært press på lønns- og arbeidsvilkår og store problemer med sosial dumping, arbeidslivskriminalitet og uverdige arbeidsforhold. Dette utfordrer utviklingen til den norske arbeidslivsmodellen – vårt viktigste verktøy for god integrering. Med dette som bakteppe mener vi det er det bl.a. viktig å fremheve følgende:

- Norge må bygge på enigheten i trepartssamarbeidet fra flyktingsituasjonen i 2015. Det innebærer bl.a. å ta i bruk hurtigsporet, tilby tidlig kartlegging av kompetanse og godkjenning av utdanning, gi tilbud om realkompetansevurdering der det er relevant og sørge for språkopplæring, gode arbeidsrettede tiltak og arbeidsformidling. Kvalifisering, og ikke lavlønnsspor, må være grunnlaget for å få flere innvandrere med fluktbakgrunn inn i arbeidslivet. De som har kompetanse som etterspørres i arbeidsmarkedet i dag, må via

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

hurtigsporet i NAV formidles til ledige jobber ved bosetting der muligheten for arbeid må være styrende for bosettingssted. Barnas behov for stabil tilknytning til bosted må hensyntas. I inkluderingsarbeidet må vi også å unngå å sette ulike sårbare grupper opp mot hverandre – alle må få tilbud om god oppfølging og tiltak som leder til faste, lærende jobber, uten sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

- Erfaringen er at utenlandske arbeidstakere i det norske arbeidsmarkedet har særlig risiko for å bli utsatt for sosial dumping og grov utnyttelse. De generelle tiltakene mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet gjelder selvsagt også for denne gruppa, men det er grunn til å forsterke innsatsen ytterligere for å beskytte de nyankomne ukrainerne. Dette gjelder, her som ellers, særlig i bransjer med lave formelle kompetansekrav, som erfaringsmessig ofte sysselsetter utenlandske arbeidstakere. Arbeidstilsynet bør ha en vesentlig rolle både i å håndheve regelverk og i å veilede og informere om hvilke regler som gjelder. Det er svært viktig at Arbeidstilsynet tar dette ansvaret, og får tilstrekkelige ressurser og gjør dette på en skikkelig måte. Informasjon om grunnleggende regler i norsk arbeidsliv må gjøres tilgjengelig på ukrainsk og russisk, i ulike formater og kanaler.

Det er positivt at introduksjonsprogrammet inneholder opplæring i krav og forventninger i arbeidslivet, sikkerhetskultur og kunnskap om den norske arbeidslivsmodellen. I den sammenhengen vil vi understreke at det er viktig at informasjonen er praktisk og konkret. For eksempel at det forklares hvordan lønn reguleres, hvordan man sjekker om det er et lovfestet minstelønnsnivå (allmengjøring) innenfor en bransje, hva et verneombud er. Det må gis informasjon om fagforeningene sin rolle, og den juridiske og annen bistand disse yter til medlemmene, og hvordan den enkelte kan kontakte tillitsvalgte og fagforeninger. I flere sammenhenger bør offentlige myndigheter invitere lokale fagforeninger til å delta i møter og informasjonsarbeid om det norske arbeidsliv som er rettet mot flyktningene. Gjerne i samarbeid med NHO og andre arbeidsgiver organisasjoner.

Vi sitter med et inntrykk av at departementet forventer en relativ rask integrering av ukrainere i norsk arbeidsliv, og at det i for liten grad tas hensyn til kompleksiteten og mulige fallgruver i slike prosesser, og anser det som en stor fordel om LO-NHO, og øvrige organisasjoner trekkes inn i dette arbeidet.

Mer konkrete merknader til kap. 8, 11, 12

- Det er viktig å ta høyde for at noen grupper kan ha betydelige helseproblemer eller er sterkt traumatiserte og mindre aktuelle for rask inngang i ordinært arbeidsliv. Adekvat helsehjelp i kommunene vil her være viktig og ha en sentral rolle. For mange vil inkludering i arbeidslivet i seg selv virke helsefremmende. Når det gjelder psykisk helsehjelp, er det allerede store utfordringer og mangler, også for unge mennesker. Det apparatet må rustes opp og det må sørges for tilstrekkelig med helsepersonell også med kompetanse i traumeproblematikk, eventuelt ut fra en modell der erfarne terapeuter lærer opp og veileder personell på korttidsbasis.
- Språkopplæring er helt sentral for integrering. Tilegnelsen av tilstrekkelige språkkunnskaper byr på utfordringer og en må ta høyde for at mange vil trenge tid. Selv om det er

hensiktsmessig at deler av språkopplæringen skjer parallelt med jobb, trengs det et visst minimumsnivå for å fungere i arbeidslivet (noen steder holder det med engelsk, i andre er det viktig med norsk). I høringsnotatet skisseres to alternativer som begge innebærer en reduksjon av tilbudet som i dag gis i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Vi er skeptiske til dette, men ser selvsagt at kapasitetsproblemer kan oppstå. Modell 2, som også må kunne innebære videreutvikling i opplæring i engelsk for noen, virker å kunne gi en raskere inngang til mer systematisk norskopplæring og er å foretrekke av de to modellene.

- I høringsnotatet legges det opp til at opplæringen i samfunnskunnskap tones ned av praktiske og kapasitetsmessige grunner. Opplæring om den norske arbeidslivsmodellen er viktig og bør inkluderes utover det en kan tilegne seg fra en veileder utformet av IMDi og Avdir, som det foreslås.
- Etter vår mening bør en første og forenklet kompetansekartlegging skje så raskt som mulig, dvs. rett etter ankomst og i mottakene. Vi er kritiske til å fravike plikten til kompetansekartlegging før bosetting. Dette er også viktig i forhold til hvilken kommune bosettingen finner sted i og mulig «matching» mot jobber som kan være aktuelle i kommunene.
- Det virker fornuftig med en lovfesting av at kompetansekartleggingen skal bidra til å avklare om vedkommende er kvalifisert for tilgjengelige arbeidsplasser i kommunen.
- Det foreslås et program med varighet på seks måneder, i utgangspunktet uten mulighet til forlengelse, og det heter (side 45); «Departementet antar at mange vil gå rett ut i ordinært arbeid enten før eller etter programmet». Dette tror vi er en altfor optimistisk antakelse, og vi ber om at det lovfestes en mulighet til forlengelse av programmet.
- Programmet skal inneholde arbeids- eller utdanningsrettede elementer og et språktilbud. Det står ikke noe om hva de arbeidsrettede elementene skal inneholde, eksempelvis om hvilke arbeidsmarkedstiltak som kan være aktuelle og opplegg rundt dette. Vi mener det standardiserte hurtigsporet for arbeidsinkludering i regi av NAV er viktig og vil fremheve det.

På grunn av den svært korte høringsfristen vil vi som nevnt ta forbehold om å komme tilbake med ytterligere merknader, og eventuelt kreve justeringer i opplegget som skisseres.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Roger Heimli
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.